

А. І. Грищенко,

к. е. н., доцент, професор кафедри фундаментальних дисциплін

Українсько-американського гуманітарного інституту

"Вісконсинський міжнародний Університет (США) в Україні", м. Київ

ОСВІТНЄ КРЕДИТУВАННЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

A. Grischenko,

PhD, Associate professor, Professor of Department of fundamental sciences Ukrainian-American Liberal Arts Institute

"Wisconsin International University (USA) Ukraine", Kyiv

STUDENT LOANS: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR IMPLEMENTATION IN UKRAINE

У роботі розглянуто проблематику розвитку освітнього кредитування в Україні. Здійснено аналіз світового досвіду, передусім США та країн Європейського Союзу, вивчено особливості різних форм кредитування навчання, джерела фінансування та способи погашення наданих позик. Запропонована авторська модель освітнього кредиту, яка може бути запроваджена в Україні.

This work represents issues regarding developments of student loans in Ukraine. Worldwide experience in this field has been analyzed, foremost — in US and EU countries, features of different loans forms, funding sources and repayment methods has been studied. Author proposes his own model of student loan financing that could be implemented in Ukraine.

Ключові слова: вища освіта, освітній кредит, фінансування освіти, стипендії.

Key words: higher education, student loan, education financing, fellowships.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Ринкова економіка вимагає максимального зниження ролі держави в економічних процесах країни, а формування збалансованого бюджету — оптимального розподілення коштів платників податків між споживачами бюджетних асигнувань. Існування державного замовлення на послуги вищих навчальних закладів є рудиментом радянської системи, оскільки в ринкових умовах держава не може ефективно визначати потреби суспільства у тих чи інших спеціальностях, а висока кількість бажаючих на таке безкоштовне навчання створює підґрунтя для корупції на всіх щаблях освітнього процесу. Додатковим тягарем для платників податків виступає стипендія, яка чомусь також виплачується тим студентам, які і так одержали безкоштовну можливість отримати освіту за рахунок тих же платників податків.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Окремі аспекти, пов'язані з проблематикою розвитку освітнього кредитування, розглядалися у працях таких науковців, як: Т. Боголіб, В. Васильцов, О. Грішнова, К. Жирнова, Н. Колісніченко, Т. Коротаєва, Т. Литвинова, В. Новіков, І. Пчелінцева, О. Робак, М. Guille.

Проте, незважаючи на значну кількість публікацій за цією тематикою, в науковій літературі не отримали комплексного висвітлення питання, пов'язані з проведенням ґрунтовних теоретико-практичних досліджень щодо вивчення особливостей різних форм кредитування навчання, джерел фінансування та способів погашення наданих позик. Зазначене зумовлює об'єктивну необхідність в запровадженні в Україні моделі освітнього кредиту.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті полягає у визначенні теоретико-практичних аспектів освітнього кредитування в країні на основі використання світового досвіду у цій сфері та розробці моделі освітнього кредиту, яка може бути запроваджена в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Чисельність студентів, які отримують стипендії у ВНЗ III—IV рівнів акредитації на початок 2012/2013 навчального року, становила 544 383 осіб [5, с. 51]. При цьому загальна кількість студентів, які навчалися у ВНЗ III—IV рівнів акредитації всіх форм власності на цей час склала 1 824 906 осіб [5, с. 24]. Таким чином, стипендії отримувало 30% студентів. Навряд чи варто сподіватися, що більшість з них відноситься до соціально незахищених верств населення, як свідчить досвід, на бюджетній формі навчаються (і як наслідок — отримують стипендію) переважно діти заможних батьків та батьків, які мають відношення до державних структур або адміністративного ресурсу.

У той же час у сучасній світовій практиці так, явище, як стипендії має іншу природу або взагалі відсутнє.

На жаль, сучасний стан економіки України не дозволяє розраховувати на повноцінне бюджетне фінансування ВНЗ, а його різновид у вигляді державного замовлення, як вже зазначалося, сприяє корупції, соціальній несправедливості та нерівній конкуренції.

За таких умов все більшої актуальності набуває питання створення системи освітнього кредитування, за

допомогою якої студенти зможуть самі сплатити за своє навчання у ВНЗ. Як правило, у світі існує дві форми такої оплати — за рахунок коштів батьків, які таким чином здійснюють інвестицію у майбутні заробітки своїх дітей, та за рахунок кредитів, види та умови отримання яких можуть суттєво відрізнятись.

За всіх очевидних переваг, які може надати кредитна форма фінансування вищої освіти, головними залишаються питання: хто, на яких умовах і під заставу чого зможе зсуджувати молодим абітурієнтам кошти для здійснення діяльності, економічний ефект якої (наперед невідомий та непередбачуваний) можна буде оцінити лише як мінімум через 5 років. Очевидно, що класичні банківські споживчі кредити не можуть бути основою для таких позик: як правило, вони передбачають високу ефективну ставку, наявність стабільних доходів від основної діяльності як гарантію погашення кредиту, та короткий термін (до 2-х років). Причому споживчі кредити обов'язково передбачають необхідність щомісячного нарахування та сплати відсотків позичальником — в іншому випадку банк буде вимушений визнати їх проблемними [1].

У основі освітнього кредитування як механізму фінансування вищої освіти лежить ідея того, що індивіди, які здобувають вищу освіту, повинні самостійно покривати витрати на надання ним освітніх послуг. Освітній кредит дає можливість студентам і абітурієнтам вкладати грошові кошти у власну вищу освіту, тим самим інвестувати у власне майбутнє.

Іншим важливим міркуванням, яке лежить в основі концепції освітнього кредиту, є забезпечення рівного доступу до освіти усім верствам населення незалежно від їх соціально-економічного статусу.

Виходячи із вищенаведених міркувань, можна дати наступне визначення освітнього кредиту. Освітній кредит — це грошові кошти, що надаються позичальникові державою, державним фондом або банком-агентом на умовах, передбачених договором освітнього кредиту, для оплати освітніх послуг, які надаються учневі (позичальникові) освітньою установою, а також для оплати супутніх витрат на період навчання в освітній установі.

Варто розглянути досвід Сполучених Штатів Америки у питанні фінансування вищої освіти, яке формується з таких основних джерел: плата студентів за навчання; спонсорські та благодійні внески; доходи від реалізації додаткових послуг; кошти, які виділяються з бюджету штату (лише для державних ВНЗ).

При цьому Державний департамент США з вищої освіти забезпечує фінансову підтримку громадян, які бажають отримати вищу освіту — існує розповсюджена практика надання грантів, субсидій, освітніх кредитів населенню. Департамент навіть може виступати у якості гаранта отримання громадянами кредитів у комерційних банках на освітні цілі.

У державному ВНЗ США студент покриває більше половини витрат на своє навчання за рахунок утримання з нього плати за навчання. В приватному ВНЗ студент покриває вже 90% таких витрат. Фінансові субсидії з бюджету для державних ВНЗ передбачені лише для тих студентів, які прописані в цьому штаті, тобто є його резидентами, мешканцями. Таким чином, нерезиденти (приїжджі) вимушені платити за навчання у державному ВНЗ в 2—2,5 разів більше суму, ніж мешканці штату. Приватні ВНЗ не зобов'язані робити подібні розмежування між мешканцями штату та приїжджими [3].

Фінансова допомога як для бажаючих навчатися у державних ВНЗ, так і для аплікантив до приватних ВНЗ у США здійснюється у двох основних формах: гранти та кредити. Як гранти, так і кредити надаються і державними, і приватними університетами. Гранти на навчання у державних ВНЗ розподіляються через федеральні та центральні урядові фонди, а також безпосередньо самими університетами. Гранти на навчання у приватних ВНЗ надаються самими приватними ВНЗ (не-

залежні організації такі, як благодійні фонди, можуть надавати гранти для навчання як в державних, так і приватних ВНЗ). Кредити надаються на загальних підставах через державні кредитні програми або незалежними кредитними установами. Цікавою особливістю є те, що з часів Великої депресії університети США поступово переходять від фінансування за рахунок державних фондів до фінансування за рахунок корпоративних інвестицій та "приватної філантропії" (тобто приватні особи надають кошти тим чи іншим університетам для розвитку тих чи інших галузей науки).

Що стосується освітніх кредитів у США, то у 2012 р. їх обсяг склав більше 1\$ трлн та перевищив обсяг споживчих кредитів за кредитними картками. Близько 60% студентів щорічно позичає кошти для покриття витрат на навчання. Існує багато різних видів освітніх кредитів, які надаються студенту або його батькам для оплати навчання, проте всі вони поділяються на 2 групи: державні (федеральні) та приватні. У свою чергу, державні програми фінансування навчання студентів поділяються на 5 видів, а конкретні умови залежать від результатів опрацювання заповненої абітурієнтом форми FAFSA (Free Application for Federal Student Aid). FAFSA складається з понад 100 питань відносно активів та доходів апліканта (а також його сім'ї), на основі яких визначається особистий очікуваний вклад в оплату навчання.

Державні кредити можуть бути субсидованими (без нарахування відсотків під час навчання) та несубсидованими (під час навчання відсотки нараховуються та приєднуються до загальної заборгованості). Процентні ставки за державними освітніми кредитами встановлюються Конгресом, тобто визначаються не економічними факторами, а політичною доцільністю (наразі становлять 4—5% річних). Варто зазначити, що за поточних умов фінансування державного боргу США урядові освітні кредити формують багатомільярдний прибуток, оскільки вартість ресурсів для уряду набагато нижча за відсотки, які сплачуються за освітніми кредитами.

Недержавні (комерційні) освітні кредити в США надаються студентам банками та іншими фінансовими компаніями. Як правило, вони дорожчі у обслуговуванні, тому здебільшого використовуються при повному вичерпанні ліміту кредитування за федеральними програмами фінансування освіти. Комерційні кредити можуть надаватися каналами самих вищих освітніх закладів, які виступають посередниками між студентами та кредиторами, сертифікуючи останніх та стандартизуючи кредитні програми, а також напряму банками та фінансовими компаніями — студентам без участі освітніх установ.

Освітні кредити в США можуть мати 2 форми погашення: стандартну та у залежності від доходів (лише для державних програм). Стандартна форма погашення освітнього кредиту передбачає період у 10 років для повернення кредиту та нарахованих процентів щомісячними платежами. За умови погашення освітнього кредиту у залежності від доходу (income-based repayment) позичальник має 20—25 років для, під час яких частина (10—15%) його офіційних доходів перераховується на погашення кредиту після чого залишок кредиту прощається.

У Великобританії освітні кредити та гранти також в основному надаються державою через Student Loans Company (SLC). Заснована у 1990 р. SLC у перший же рік надала освітніх кредитів 180 200 студентам (28% від загальної кількості тих, хто міг скористатися програмою) з середнім розміром кредиту 390 фунтів [10].

До 1999 р. погашення освітніх кредитів у Великобританії здійснювалося на умовах еквівалентних щомісячних платежів, які починалися після того, як випускник починав заробляти щонайменше 85% від середнього річного заробітку по країні. Випускники з доходами менше вказаного рівня мали право відтермінувати по-

гашення кредиту на 12 місяців за один раз. З 1998 р. була запроваджена система погашення освітніх кредитів (так звані План 1 та План 2), за якою погашення здійснювалося шляхом перерахування частки отриманих доходів (9% річного доходу) [9].

Приватні освітні кредити у Великобританії, як правило, розглядаються як доповнення до державної програми, а ніж заміна їй (наприклад, якщо студенту не вистачає коштів на проживання). Такі позики здійснюються банками, не залежать від майбутніх доходів та не можуть бути списаними через певний проміжок часу.

У Південній Кореї освітні кредити надаються за допомогою Фондації Допомоги Студентам Кореї (Korea Student Aid Foundation, KOSAF), заснованої у 2009 р. Уряд Кореї сповідує філософію, згідно з якою майбутнє країни залежить від розвитку талантів та жоден студент не повинен покинути навчання з фінансових причин.

Програми освітнього кредитування в Кореї включають позики, які залежать від доходу, прями кредити та кредити для студентів із сільської місцевості.

Позики, які залежать від доходу, надаються студентам з бідних та багатодітних сімей. Основним критерієм отримання позики виступає висока академічна успішність абітурієнта. Позичальник може не погашати кредит до тих пір, поки його річний дохід не досягне певного мінімального рівня.

Прямі кредити зі зниженою відсотковою ставкою надаються та гарантуються державою. Задовільна академічна успішність є одним з критеріїв отримання кредиту. Умови погашення передбачають його відтермінування на строк до 10 років, під час яких здійснюється лише виплата відсотків. Після цього позичальнику надається 10 років, під час яких він погашає тіло кредиту та виплачує відсотки.

Кредити для студентів з сільської місцевості надаються державою на безвідсотковій основі.

Що стосується Європейського Союзу, то системи оплати та фінансової підтримки студентів країн-членів ЄС дуже відрізняються одна від одної з різних причин. По-перше, загальні витрати на допомогу студентам залежать від кількості населення та кількості студентів, пропорції яких суттєво різні у різних європейських країнах. По-друге, фінансова допомога студентам може надаватися як для сплати за навчання, так і для оплати витрат на проживання. Таким чином, незважаючи на очевидний тренд в напрямі зростання вартості навчання, незначна кількість країн ЄС все ще забезпечує безкоштовне навчання своїх студентів (наприклад, Німеччина та країни Скандинавії), у той час як базова вартість навчання у Франції у 1995 році становила близько 112 євро, а більшість країн Європи суттєво підвищила платню до рівня 300—3000 євро.

Відмінності у способі життя також відіграють суттєву роль. Наприклад, близько 80% студентів у країнах Скандинавії та Голландії живуть окремо, дещо менша величина у Франції та Німеччині, у той час як більшість молодих людей південної Європи живуть разом зі своїми батьками (в Іспанії — до 80%). Це знаходить своє відображення у поведінці студентів та їх соціальній ролі. Особливо це характерно для країн Скандинавії та, як вже зазначалося, Великобританії.

На відміну від цього, у південно-європейських країнах, де більшість студентів живе зі своїми батьками, вони розглядаються як члени родини, які не потребують зовнішньої допомоги для покриття прямих витрат. Освітні системи країни центральної Європи знаходяться посередині цих двох полюсів — держава надає фінансову допомогу певній кількості студентів, проте ця допомога залежить від ресурсів батьків.

Таким чином, системи публічного освітнього кредитування в Європі продовжують залежати від особливостей поведінки студентів, їх соціальної ролі та економічної вигоди, яку надає вища освіта.

Основні відмінності європейських систем освітнього кредитування також полягають у безпосередній ролі кредитів як таких у структурі фінансування навчання та способах їх погашення.

Важливість кредитної форми фінансування лежить в межах 30—100% для різних країн ЄС, а сам розмір кредиту може як залежати, так і бути незалежним від батьківських ресурсів та способу життя студента. Частка студентів-позичальників знаходиться в межах 10—80% від їх загальної кількості.

Погашення освітніх кредитів може здійснюватися як у залежності від рівня доходів позичальника, так без подібної умови. Пільговий період складає від 0 до 5 років після завершення навчання, процента ставка становить від 0% до 8,5%. Проценти можуть нараховуватися як і під час навчання, так і лише після його завершення.

Деякі з зазначених відмінностей у системах освітніх кредитів країн Європейського Союзу наведені у таблиці 1.

У контексті аналізу розвитку освітнього кредитування цікавим є досвід Російської Федерації. У 2004 р. концепція освітнього кредиту, розроблена Російською економічною академією ім. Г.В. Плеханова спільно з компанією "Крейн", отримала реалізацію у вигляді програми кредитування "Кредо" на базі чотирьох престижних ВНЗ: Російської економічної академії ім. Г.В. Плеханова, Московського державного університету, Санкт-Петербурзького державного університету та Московської сільськогосподарської академії ім. К.А. Тімірязєва [2]. Всього в програмі "Кредо" взяли участь 22 провідних російських ВНЗ з 111, таких, які подали заявки на участь у програмі. Компанія "Крейн" реалізовувала функції великого російського бізнесу з підтримки та розвитку сфери вищої освіти. Партнером компанії із супроводження кредитних ліній виступав Банк "Союз". У період з 2004 по 2008 рр. ця програма кредитування була найбільш привабливою для російських студентів і абітурієнтів.

Кредит за програмою "Кредо" надавався студентам, які навчаються у ВНЗ-учасниках програми, на строк до 16 років під 10% річних. Сума кредиту дорівнювала вартості навчання. На період навчання у ВНЗ надавалася відстрочка зі сплати основного боргу та відсотків. Поручителем за кредитом виступала фірма "Крейн". У 2007 р. до цієї програми "приєдналася" держава, яка зобов'язалася відшкодувати компанії "Крейн" 10% від суми кредиту при його неповерненні позичальником.

Істотним недоліком цієї програми кредитування стало те, що кредит був доступний лише для студентів ВНЗ-учасників програми (всього 22 ВНЗ Москви та Санкт-Петербургу). Розвиток програми закінчився восени 2008 р. через світову фінансову кризу. За оцінками експертів на той момент програма знаходилася на вершині своєї популярності, проте внаслідок фінансових труднощів компанія "Крейн" відмовилася виступати поручителем за новими кредитами, а банк "Союз", у свою чергу, призупинив видачу нових кредитів [4].

Новий етап розвитку освітнього кредитування у Російській Федерації почався з 2010 р. на основі державної програми "Освітній кредит з державною підтримкою". Основним партнером виступає державний Сбербанк РФ [8]. Станом на кінець 2014 р. умови кредитування в рамках цього продукту наступні:

- сума кредиту: до 100% вартості навчання;
- відсоткова ставка: 7,06% (при ставці рефінансування Банку Росії 8,25%);
- строк кредиту: строк навчання, збільшений на 10 років;
- забезпечення за кредитом та страхування не вимагаються;
- платоспроможність позичальника не враховується;
- на період навчання та додатково на 3 місяці надається пільговий період з виплати основного боргу, крім

того, за перший та другий роки користування кредитом позичальник може сплачувати 40% та 60% процентних платежів відповідно;

— штраф за несвоєчасне погашення кредиту: 20% річних від суми простроченої заборгованості за період з дати її виникнення до дати погашення.

Кредит надається на оплату освітніх послуг в організаціях, що здійснюють свою діяльність на основі ліцензії:

— на оплату освіти за основними програмами професійної освіти;

— на оплату освіти за основними програмами вищої професійної освіти.

Аналогічні умови пропонує РосінтерБанк [7].

Проте на привабливість такої програми негативно впливають наступні фактори:

— відстрочка сплати частки відсотків протягом навчання не є суттєвою;

— де-факто обслуговувати кредит студент може лише за рахунок батьків, або працюючи одночасно з навчанням;

— кредит вирішує тільки проблему оплати освітніх послуг, але не може бути використаний студентом для оплати витрат на проживання в період здобуття освіти;

— небажання студентів брати на себе зобов'язання зі сплати боргів та бажання контролювати власні витрати;

— побоювання щодо ймовірності недотримання зобов'язань з повернення кредиту внаслідок форс-мажорних обставин.

Крім того, банківський сектор загалом не демонструє зацікавленості у запропонованій програмі. У рамках експерименту держава повинна субсидувати банкам суми неповернених освітніх кредитів в розмірі до 20% від загального їх обсягу, а також процентну ставку у розмірі 3/4 ставки рефінансування Банку Росії, яка діяла на дату видачі кредиту, протягом усього періоду користування ним. Проте умови, запропоновані державою, влаштували не усіх: банк "ВТБ 24" та "Россельхоз-

Таблиця 1. Порівняння систем освітнього кредитування у деяких країнах ЄС

Країна	Частка грантів, %	Частка кредитів, %	Погашення у залежності від рівня доходів	Процентні ставки, %
Данія	66	34	Ні	4-4,5
Німеччина	50	50	Ні	0
Нідерланди	69	31	Ні	5,7
Норвегія (1995 р.)	22	78	Ні	7,5-8,5
Швеція	28	72	Так	6,0
Великобританія	58	42	Ні	2,7
Великобританія (1999 р.)	0	100	Так	9,0

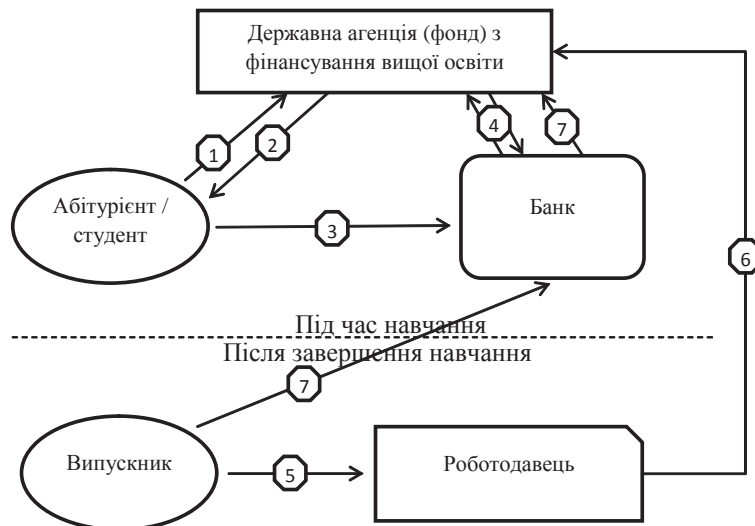
Джерело: дані станом на 1997 р., де не зазначене інше [6].

банк", які спочатку планували брати участь у такому експерименті, згодом відмовилися: їх не влаштувала низька процента ставка.

Окремо також варто зазначити, що "освітні кредити з державною підтримкою" спочатку надавалися лише студентам, успішність яких відповідала певним жорстким вимогам: студент-першокурсник на вступних іспитах повинен був набрати не менше 80% від прохідного балу, а надалі не повинен був мати більше однієї "трійки" за семестр. У подальшому показники успішності спростили — умовою надання чергового траншу стала відсутність заборгованості за підсумками сесії. Тим не менше, за 2010 р. було видано всього 289 таких кредитів із запланованих 10 тисяч, а у 2011 — 306 кредитів.

Таким чином, можна зробити висновок, що освітнє кредитування в Росії наразі практично нерозвинене, навіть не зважаючи на участь держави у цьому процесі.

Проаналізувавши світовий досвід, спробуємо розробити програму впровадження освітнього кредиту в Україні. Очевидно, що єдиним джерелом фінансування у такому випадку може виступати лише держава — комерційні банки не здатні забезпечити ні прийнятні цінові параметри, ні необхідну строковість таких позик. Більше того, банки не зможуть прийняти ризики, притаманні таким угодам, оскільки вони є фактично не забезпеченими.



- 1 — подання документів, необхідних для отримання освітнього кредиту;
- 2 — рішення агенції (фонду) щодо надання освітнього кредиту або відмова у наданні;
- 3 — звернення до банку з проханням про видачу освітнього кредиту за рахунок коштів державної агенції (фонду) на основі отриманого рішення;
- 4 — звернення до державної агенції (фонду) щодо перерахування коштів, отримання коштів;
- 5 — трудові відносини;
- 6 — перерахування частини доходу на погашення освітнього кредиту;
- 7 — дострокове (часткове або повне) погашення освітнього кредиту самим позичальником.

Рис. 1. Модель освітнього кредитування

Джерело: розробка автора.

Отже, держава замість виплати стипендій та прямого фінансування ВНЗ повинна запровадити програму освітнього кредитування, за якої кошти будуть отримувати безпосередньо студенти, які, в свою чергу, понесуть їх до тих ВНЗ, до яких забажають. Таким чином, між іншим, буде забезпечена рівна конкуренція серед закладів вищої освіти, що буде мати позитивний ефект на якості освітніх послуг.

Очевидно, що для реалізації такої державної програми має бути створена відповідна державна агенція або фонд, який буде фінансуватися за рахунок державного бюджету. З метою оптимізації адміністративних витрат агенція (фонд) можуть укладати угоди з комерційними банками щодо забезпечення процесу видачі та супроводження освітніх кредитів. Тобто банки за комісійну винагороду надають кошти, попередньо перераховані агенцією (фондом), позичальнику та приймають від нього зворотні платежі.

Враховуючи, що різні ВНЗ можуть мати різну вартість навчання, величина освітнього кредиту повинна залежати від фінансового стану абітурієнта/студента та його сім'ї, а також результатів зовнішнього незалежного тестування або успішності. Погашення кредиту доцільно передбачити у формі фіксованого відсотка від майбутніх доходів випускника, для чого, очевидно, необхідно використати практику сплати заробітної плати "у конвертах" та запровадити обов'язкове декларування доходів усіма громадянами. У такому випадку, агентом по сплаті освітнього кредиту може виступати роботодавець, що спростить адміністрування цього процесу.

Схематично запропонована модель освітнього кредитування представлена на рисунку 1.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

З урахуванням зазначеного можна констатувати, що сфера освітнього кредитування потребує ґрунтовного дослідження і розробки ефективних механізмів його впровадження у вітчизняну практику. Представлена модель є одним із механізмів запровадження освітнього кредитування в Україні. Вона враховує найкращий світовий досвід, забезпечує доступ до платної вищої освіти студентам та абітурієнтам, які через фінансовий стан не можуть собі цього дозволити. Практична реалізація такої моделі сприятиме підвищенню якості освітніх послуг, які надаються ВНЗ України, створенню умов для здорової конкуренції між ними та можливості здійснення ефективного управління коштами платників податків з метою забезпечення стратегічних національних інтересів.

Література:

1. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: постановою Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. № 23 // Офіційний вісник України. — 2012. — № 16. — С. 192.

2. Васильцов В.С. Проблемы внедрения инноваций на российском рынке образовательного кредитования / В.С. Васильцов, Е.Н. Левашов // Экономика образования. — 2013. — № 4 (71). — С. 33—36.

3. Коротаева Т.В., Жирнова К.В. Опыт осуществления управленческой политики высшими учебными заведениями в Соединенных Штатах Америки и Западной Европе // Интернет-журнал "НАУКОВЕДЕНИЕ". № 5(24). — 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://naukovedenie.ru/PDF/01PVN514.pdf> — 2014 р.

4. Литвинова Т. П. Развитие системы образовательного кредита в РФ / Литвинова Т. П. // Вестник Ассоциации ВУЗов туризма и сервиса. — Электрон. дан. — 2009. — № 2. — С. 51—59.

5. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2012/13 навчального року // Статистичний бюлетень. — Державний комітет статистики України, 2013. — 188 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/> — 2013 р.

6. Marianne Guille. Students Loans in Europe: An Overview, 2000. — 15 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.etla.fi/PURE/StudentLoans_fullpaper.pdf — 2000 р.

7. http://www.rosinterbank.ru/private_customers/kredity/obrazovanie/zachetnyy/

8. http://www.sberbank.ru/moscow/ru/person/credits/learn/learn_subsid/

9. Student loans — a guide to terms and conditions 2011/2012, 2012. — 24 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.studentloanrepayment.co.uk/pls/portal/docs/PAGE/RPIPG001/RPIPS001/RPIPS006/STUDENT%20FINANCE%20ENGLAND%20-%20A%20GUIDE%20TO%20TERMS%20AND%20CONDITIONS%2011.12.PDF> — 2012 р.

10. Student support: statistics of student support for higher education in england and wales, academic year 2001/2002, 2013. — 10 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.slc.co.uk/media/653805/sfr11-2003v2_1__final.pdf-2013 р.

References:

1. Board of the National Bank of Ukraine (2012), "Resolution "On approval of the procedure for the formation and using banks of Ukraine reserve to compensate possible losses on active banking transactions"", *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, vol. 16, p. 192.

2. Vasil'tsov, V.S. and E.N. Levashov (2013), "Problems of introduction of innovations in the Russian market student loans", *Ekonomika obrazovaniya*, vol. 4 (71), pp. 41—45.

3. Korotaeva, T.V., Zhirnova, K.V. (2014), "Implementation experience of managerial policy of higher education institutions in the United States and Western Europe", *Internet-zhurnal "NAUKOVEDENIE"*, [Online], vol. 5(24), available at: <http://naukovedenie.ru/PDF/01PVN514.pdf> (Accessed 07 Feb 2015).

4. Litvinova, T. P. (2009), "Development of the system student loans in RF", *Vestnik Assotsiatsii VUZov turizma i servisa*, [Online], vol. 2, pp. 51—59.

5. State Statistics Service of Ukraine (2013), "Osnovni pokaznyky diyal'nosti vyshchyykh navchal'nykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2012/13 navchal'noho roku. Statystychnyy byuletyn" [Main indicators activity of higher educational institutions of Ukraine at the beginning of the 2012/13 academic year. Statistical Bulletin], *Derzhkomstat Ukrainy*, available at: <http://ukrstat.gov.ua/> (Accessed 07 Feb 2015).

6. Guille, M. (2000), "Students Loans in Europe: An Overview", [Online], p. 15, available at: http://www.etla.fi/PURE/StudentLoans_fullpaper.pdf (Accessed 07 Feb 2015).

7. The official site of RosinterBank (2015), available at: http://www.rosinterbank.ru/private_customers/kredity/obrazovanie/zachetnyy/ (Accessed 07 February 2015).

8. The official site of SBERBANK (2015), available at: http://www.sberbank.ru/moscow/ru/person/credits/learn/learn_subsid/ (Accessed 07 February 2015).

9. Student loans — a guide to terms and conditions 2011/2012 (2012), p. 24, available at: <http://www.studentloanrepayment.co.uk/pls/portal/docs/PAGE/RPIPG001/RPIPS001/RPIPS006/STUDENT%20FINANCE%20ENGLAND%20-%20A%20GUIDE%20TO%20TERMS%20AND%20CONDITIONS%2011.12.PDF> (Accessed 07 February 2015).

10. Student support: statistics of student support for higher education in england and wales, academic year 2001/2002 (2013), p. 10, available at: http://www.slc.co.uk/media/653805/sfr11-2003v2_1__final.pdf (Accessed 07 February 2015).

Стаття надійшла до редакції 03.02.2015 р.